

PINTÓ, Josep i SARDÀ, Rafael (coords.) (2022)
Gestión de playas basada en la naturaleza
 Girona: Documenta Universitaria, 216 p.
 ISBN 978-84-9984-638-5

Un dels factors responsables del dinamisme demogràfic i, sobretot, del desenvolupament urbanístic del litoral a partir de la segona meitat del segle XX fins ara, ha estat el turisme. Les platges, com a sistemes naturals, són el principal pol d'atracció i constitueixen el seu actiu territorial més valuós. En els darrers cinquanta anys, però, els sistemes de platja-duna han estat sotmesos a dos fenòmens importants de canvi socioambiental global: d'una banda, l'antropització, causada per un creixement de població al seu voltant i per l'ús intensiu com a generador d'activitats turístiques, i, de l'altra, una pèrdua del sistema com a conseqüència de processos erosius generalitzats i degradació del medi natural. Al litoral català, com a la resta de la costa mediterrània, s'hi ha desenvolupat el model de turisme massiu de sol i platja, caracteritzat per l'estacionalitat i la concentració a l'estiu d'un gran nombre de persones a les destinacions turístiques principals. A més, la importància del turisme residencial a la costa catalana ha comportat el creixement desmesurat de la superfície urbanitzada a la majoria dels municipis litorals, la urbanització extensiva de les planes costaneres i la dispersió d'edificacions pels vessants de les muntanyes baixes properes a la costa.

Després de més de 50 anys de gestió litoral intensiva al servei del turisme, les platges continuen sent un pol d'atracció, tot i que actualment sembla que hi hagi una tímida tendència cap a nous conceptes de planificació i gestió amb un enfocament ecosistèmic, a diferència dels models actualment en ús. Durant la darrera dècada s'han realitzat projectes d'estudi multifuncional dels sistemes de platja, amb la finalitat d'efectuar recomanacions per fer-ne un ús sostenible. Dins els projectes *MeVaPlaya: Desenvolupament i validació*

d'un mètode de valoració del recurs platja com a ajuda a la gestió integrada de zones turístiques, s'han desenvolupat mètodes de valoració integral de la platja com a recurs que permeti quantificar l'efecte que tenen les planificacions, els usos i les gestions sobre el sistema costaner, amb l'objectiu de desenvolupar un indicador que permeti estimar les conseqüències que un determinat model de gestió pot induir al sistema. Posteriorment, el projecte *MeVaPlaya-II: Metodologies i coneixements per validar un nou model integral de gestió de platges com a objectiu de la gestió integrada de zones costeres* desenvolupava un marc teòric conceptual per aplicar l'enfocament ecosistèmic en els processos de gestió, pel desenvolupament de metodologies com a guies per aplicar el concepte ecosistèmic a la gestió sostenible dels sistemes de platja-duna. Dins els projectes *MeVaPlaya* es demostra que les platges són gestionades actualment de manera que se'n garanteix prioritàriament la funció recreativa. És per tot això que cal desenvolupar models més adaptats a les necessitats actuals i que recullin els nous principis de la gestió de béns públics. Fruit de la recerca de la darrera dècada, es publiquen dos llibres associats a cada projecte i que tenen un fil conductor comú: la gestió integral de la platja. Aquests llibres, *Hacia un nuevo modelo integral de gestión de playas* (2013) i *Gestión de playas basada en la naturaleza* (2022), exposen les debilitats i fortaleses de la gestió de platges a Catalunya com a exemples extrapolables a uns altres espais litorals turístics.

El darrer d'aquests llibres, publicat l'any 2022, amplia les visions de gestió integral del litoral d'acord amb un model d'ICZM (Integrated Coastal Zone Management), amb els aspectes condicionants de l'ascens del nivell del mar provocat pel

canvi climàtic, com a condicionant a les intervencions al litoral. El llibre insisteix en la necessitat d'avançar en la implementació de la gestió ecosistèmica del litoral, anomenada també *gestió basada en la naturalesa*, per revertir l'artificialització de la costa i recuperar les dinàmiques naturals dels processos litorals.

El llibre s'estructura en capítols organitzats en tres seccions, amb articles que recullen experiències concretes de gestió de platges. A la primera part es presenta la problemàtica actual de l'erosió de les platges, deguda fonamentalment al dèficit sedimentari produït pel canvi a les cobertes del sòl a les conques fluvials, l'explotació dels aquífers i l'artificialització de la costa, com és el cas de la gestió ecosistèmica aplicada al cas del delta de la Tordera. El capítol següent exposa els resultats d'una investigació per determinar el balanç sedimentari al riu Tordera i la seva influència en les platges, amb l'anàlisi dels efectes dels pros i els contres del temporal Glòria a les platges del delta de la Tordera.

La segona part comprèn diferents capítols que recullen experiències concretes de gestió de platges basades en la naturalesa. S'hi exposen les estratègies per dotar els sistemes de més resiliència i adaptació als impactes dels temporals en un escenari de dèficit sedimentari i de canvi global. El primer capítol d'aquesta segona part fa una anàlisi de volums de sorres associats a les mesures de gestió basades en la recuperació dunar a la platja de la Pletera (badia de Pals). El capítol següent analitza diferents actuacions desenvolupades a tres platges urbanes de la costa de Tarragona (platja Llarg de Tarragona, platja d'Altafulla i platja de Calafell), emmarcades en una estratègia de renaturalització del conjunt del sistema i amb l'objectiu d'aconseguir-ne una capacitat d'adaptació i resiliència que pugui fer front als nous patrons climàtics i a l'augment de freqüències i d'intensitat de temporals. L'anàlisi del potencial de restauració dunar també és tractada en el capítol

següent, atès que la restauració dunar és una de les estratègies més eficaces de renaturalització de la costa. A continuació, un capítol analitza els hàbitats i les espècies dunars més comuns a la costa catalana, una informació útil en la restauració dels hàbitats dunars. La preservació dels serveis ecosistèmics proporcionats per les platges és un dels pilars de la gestió basada en la natura. Així, la segona part del llibre finalitza amb un capítol dedicat a l'avaluació dels serveis ecosistèmics culturals que valora més la població per conèixer les preferències dels usuaris de platja per fer-ne una gestió correcta. El darrer capítol del llibre reflexiona sobre el futur de les platges en un escenari de canvi global, a la llum dels resultats exposats als capítols anteriors i relacionat amb el primer llibre (2013).

Com a reflexió, i tenint en compte les tendències sobre les activitats humanes i les projeccions climàtiques dins dels patrons de canvi global, es conclou que cal emprendre accions d'adaptació que permetin realitzar una reconciliació amb les dinàmiques dels sistemes naturals per reduir l'exposició i la vulnerabilitat a situacions que caldrà afrontar en un futur que no es creu gaire llunyà. Malgrat que el llibre es presenta des d'un vessant geomorfològic i social, cal que aquestes línies siguin explorades també des de la perspectiva arquitectònica i enginyeril, i que s'apliqui aquest canvi de tendències a projectes focalitzats en la desconstrucció i desrigidització litoral per recuperar formes i processos de dinàmiques naturals.

Francesc Xavier Roig i Munar
Investigador independent
xiscoroig@gmail.com

Carla Garcia-Lozano
Universitat de Girona
carla.garcia@udg.edu
<https://doi.org/10.5565/rev/dag.918>

© dels autors